

Valdes locekļu ienākumi un tiem piemērojamie nodokļi

2019-08-07

Gabriela Šantare, ZAB "COBALT",

No Komerclikuma (KL) normām izriet, ka komercsabiedrības dalībnieku sapulces (SIA) vai padomes (AS) kompetence ir noteikt jautājumus, kas saistīti ar valdes atlīdzību. Atbilstoši KL [221.panta 8.daļai](#) valdes loceklim ir tiesības uz atlīdzību, kas atbilst viņa pienākumiem un sabiedrības finansiālajam stāvoklim. Atlīdzības apmēru nosaka ar padomes lēmumu, bet, ja sabiedrībai nav padomes, – ar dalībnieku lēmumu. Vienlaikus no šīs tiesību normas izriet, ka, ņemot vērā sabiedrības finansiālo stāvokli un valdes locekļa pienākumu apjomu, dalībnieki vai padome valdes loceklim atlīdzību var arī nenoteikt.

Ja valdes loceklim nav noteikta atlīdzība

Atbilstoši likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" (likums par IIN) [3.panta 1.daļai](#) ar iedzīvotāju ienākuma nodokli (IIN) apliek personas apliekamos ienākumus. Līdz ar to, ja persona nav guvusi ienākumus, viņai nav pienākuma maksāt nodokli par konkrēto periodu.

Ja valdes loceklim nav noteikta atlīdzība, neizpildās arī neviens no likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" (likums par VSA) [1.panta 2.punktā](#) noteiktajiem darba ņēmēja kritērijiem, tādēļ nav pienākuma veikt valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (VSAOI).

Ja valdes loceklim piemēro "iedomātā ienākuma" regulējumu

IIN

Atbilstoši likuma par IIN [8.panta 2.⁹daļai](#) valdes locekļa nodokļa maksāšanai paredzēts domājamais jeb nosacītais ienākumu apmērs. Uzska, ka valdes loceklis guvis ar algas nodokli apliekamu ienākumu, kas atbilst minimālās mēneša darba algas apmēram, ja izpildīti divi priekšnoteikumi:

- kapitālsabiedrībā nav bijis neviena darbinieka vai valdes locekļa, kas gūst atlīdzību, kura nav mazāka par minimālo mēneša darba algu (šobrīd tā ir 430 eiro);
- attiecīgā taksācijas gada mēneša apgrozījums ir lielāks par piecu minimālo mēneša algu apmēru, kas šobrīd ir 2150 eiro.

Turklāt atbilstoši [Ministru kabineta noteikumiem Nr.899](#) "Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" normu piemērošanas kārtība", piemērojot likuma par IIN [8.panta 2.⁹daļu](#), kapitālsabiedrībās, kurās neviens darbinieks vai valdes loceklis nesaņem algota darba ienākumus vismaz minimālās mēneša darba algas apmērā, bet konkrētajā mēnesī apgrozījums ir vismaz piecu minimālo mēneša darba algu apmērā, jāmaksā algas nodoklis par katru valdes locekli no objekta, kas ir vismaz minimālās algas apmērā.

Jāņem vērā, ka, piemērojot likuma par IIN [8.panta 2.⁹daļu](#), kapitālsabiedrības apgrozījums ir ieņēmumi no kapitālsabiedrības pamatdarbības, produkcijas pārdošanas un pakalpojumu sniegšanas, no tiem atskaitot tirdzniecības u.c. piešķirtās atlaides, kā arī pievienotās vērtības nodokli u.c. nodokļus, kas tieši saistīti ar pārdošanu.

Jānorāda, ka likuma par IIN [8.panta](#) 2.⁹punkts nav piemērojams:

- pat ja valdes loceklis atbilst visiem pantā noteiktajiem kritērijiem, bet kā valdes loceklis citā kapitālsabiedrībā kārtējā mēnesī gūst atlīdzību, kura nav mazāka par minimālo mēneša darba algas apmēru, ja attiecīgā taksācijas gada mēneša apgrozījums ir lielāks par piecu minimālo mēneša algu apmēru un abas kapitālsabiedrības ir vienā uzņēmumu grupā;
- kalendārajā gadā, kad kapitālsabiedrība reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā.

VSAOI

[Likumā par VSA](#) likumdevējs paredzējis priekšnoteikumus, kad uzskatāms, ka kapitālsabiedrības valdes loceklis gūst ienākumus vismaz minimālās algas apmērā. Tādējādi atalgojums, tostarp iemaksu alga, ir "iedomāts", tam nav jābūt reālam, proti, likumdevējs pēc būtības noteicis atlīdzības fikciju, kas ir pamats, lai par konkrēto personu varētu aprēķināt veicamos nodokļu maksājumus (Administratīvās apgabaltiesas 2017.gada 15.maija spriedums lietā A420287115).

Nosacījumi, kam šādā gadījumā jāizpildās, paredzēti likuma par VSA [1.panta](#) 2.punkta m) apakšpunktā. Ja tie izpildīti, valdes loceklis uzskatāms par darba ņēmēju [likuma par VSA](#) izpratnē. Līdz ar to valdes loceklis kā darba ņēmējs pakļauts valsts pensiju, veselības un invaliditātes apdrošināšanai.

Savukārt valdes loceklis kā darba ņēmējs, kas sasniedzis vecumu, kurš dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kam piešķirta vecuma pensija, ir pakļauts pensiju un veselības apdrošināšanai.

Tādējādi neatkarīgi no faktiskā valdes pienākumu daudzuma un apjoma, to veikšanas laika, ilguma un termiņa, likuma par VSA [1.panta](#) 2.punkta m) apakšpunktā noteiktais darba ņēmējs ir sociāli apdrošināms šim statusam paredzētā kārtībā. Obligāto iemaksu objekts ir nemainīgs, un to neietekmē arī valdes locekļa darbnespējas periodi, jo valdes locekļa pienākumu izpilde notiek visā pilnvaru laikā. Līdz ar to šajā nodokļu jomā valsts prezumē, ka visā pilnvaru laikā valdes loceklis, kas veic saimniecisko darbību un nodrošina peļņas gūšanu, saņem atlīdzību, kura valsts institūcijām netiek paziņota, secināts spriedumā lietā A420287115.

Līdz ar to atbilstoši [likumam par VSA](#) obligāto iemaksu likme darba ņēmējam – kapitālsabiedrības valdes loceklim ir 27,73% no obligāto iemaksu objekta. Obligāto iemaksu likmes sadalījums pa sociālās apdrošināšanas veidiem ir:

- 24,5% – pensiju apdrošināšanai;
- 2,23% – invaliditātes apdrošināšanai;
- 1% – veselības apdrošināšanai.

Savukārt obligāto iemaksu likme darba ņēmējam – kapitālsabiedrības valdes loceklim, kas sasniedzis vecumu, kurš dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kam piešķirta valsts vecuma pensija (tostarp priekšlaicīgi), ir 25,5% no obligāto iemaksu objekta. Obligāto iemaksu likmes sadalījums pa sociālās apdrošināšanas veidiem ir:

- 24,5% – pensiju apdrošināšanai;
- 1% – veselības apdrošināšanai.

Ja valdes loceklim ir noteikta atlīdzība

IIN

Ja valdes loceklim noteikta atlīdzība, tad neatkarīgi no līguma, kurā tā paredzēta, ienākums ir ar IIN aplikams objekts [likuma par IIN](#) izpratnē. Ar IIN aplikamo objektu nosaka atbilstoši likuma par IIN [8.panta](#) 2.¹daļai, savukārt IIN likmi atkarībā no ienākuma apmēra nosaka atbilstoši likuma par IIN [15.panta](#) 2. un 3.daļai.

Likme gada ienākumam līdz 20 004 eiro ir 20%, gada ienākuma daļai, kas pārsniedz 20 004 eiro, bet nepārsniedz 62 800 eiro, – 23%, savukārt ienākumu daļai, kas pārsniedz 62 800 eiro, – 31,4%.

VSAOI

Atbilstoši likuma par VSA [6.panta](#) 1.daļai darbaņēmēji, par kuriem sociālās apdrošināšanas iemaksas jāveic vispārējā režīmā, ir sociāli apdrošināmi atbilstoši visiem sociālās apdrošināšanas veidiem.

Ja valdes loceklim noteikta atlīdzība, neatkarīgi no līguma, kurā tā paredzēta (piemēram, darba, uzņēmuma vai pilnvarojuma līgums), atbilstoši likuma par VSA [1.panta](#) 2.punkta c) apakšpunktam un [14.pantam](#) darba devēja un darbaņēmēja obligāto iemaksu objekts ir visi algotā darbā aprēķinātie ienākumi, no kuriem jāietur IIN, neatņemot neapliekamo minimumu, nodokļu atvieglojumus un attaisnotos izdevumus, par kuriem nodokļu maksātājam ir tiesības samazināt apliekamo ienākumu.

Tādēļ atbilstoši likuma par VSA [18.pantam](#) obligāto iemaksu likme, ja darbaņēmējs apdrošināts visiem sociālās apdrošināšanas veidiem, ir 35,09%, no kuriem 24,09% maksā darba devējs, savukārt 11% – darbaņēmējs.

Ja valdes loceklis ir ārvalstnieks, kas veic darbu vairākās Eiropas Savienības dalībvalstīs, iespējams izmantot A1 sertifikātu. Taču jāņem vērā, ka tas neatbrīvo personu no pienākuma maksāt VSAOI. Ja persona pilda valdes locekļa pienākumus Latvijā, IIN jāmaksā šeit, savukārt VSAOI persona turpina maksāt savā izcelsmes valstī, kas izsniegusi A1 sertifikātu.

Ja valdes loceklis ir ārvalstnieks

Ja ārzemēs dibinātas sabiedrības darbinieks pilda valdes locekļa pienākumus Latvijā dibinātā sabiedrībā un saņem atlīdzību nevis no Latvijas sabiedrības, bet gan no ārvalstīs dibinātās sabiedrības, jāņem vērā, ka IIN varētu būt jāmaksā Latvijā atbilstoši likuma par IIN [8.panta](#) 2.¹punktam. Turklāt šajā pantā minētais ienākums ietver arī valdes loceklim doto labumu no darba devējam piederoša vai viņa rīcībā esoša vieglā pasažieru automobiļa izmantošanas uzdevumiem vai vajadzībām, kas nav saistītas ar darba vai dienesta pienākumu vai darba devēja saimnieciskās darbības veikšanu, ja labuma gūšanas mēnesī par vieglo pasažieru automobili nemaksā uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokli.

Ja atlīdzību maksā ārvalstīs dibināta sabiedrība, ir svarīgi konstatēt, ka persona pilda valdes locekļa pienākumus Latvijā reģistrētas sabiedrības valdē un atlīdzība, ko viņa saņem no ārvalstīs dibinātās sabiedrības, ir tieši par šo pienākumu veikšanu.

Arī šajā gadījumā, ja valdes loceklim viņa izcelsmes valstī izsniegts A1 sertifikāts, persona turpina maksāt VSAOI konkrētajā valstī.